

Spoločné vyhlásenie slovenských vedcov k aktuálnej epidemickej situácii na Slovensku, 27.10.2020

Slovensko čelí počas pandémie SARS-CoV-2 mimoriadnej výzve. Miestne samosprávy, zdravotníci, ozbrojené sily, polícia, hasiči, množstvo dobrovoľníkov, a najmä občania oravských a bardejovských okresov nám ukázali, že dokážeme spoločne zvládnuť aj mimoriadne zložité situácie. Úspešné riešenie pandemickej krízy vyžaduje zapojenie celej našej spoločnosti vrátane kapacity slovenskej vedy naprieč mnohými odborními.

Aj my, slovenskí vedci, ktorí sa počas tejto pandémie profesionálne venujeme otázkam spojeným so šírením, testovaním a vlastnosťami nového koronavírusu, si uvedomujeme, že je potrebné zomknúť sily a pomôcť spoločnosti prejsť pandemiou s čo najmenšími ľudskými i ekonomickými stratami. Chceme upozorniť na niekoľko faktorov, ktoré je potrebné zväziť pre dlhodobé zlepšenie epidemickej situácie.

Apelujeme preto na predsedu a členov slovenskej vlády, členov ústredného krízového štábu a pandemickej komisie, aby dôkladne zväžili, aké kroky sú najefektívnejšie v horizonte dlhšom ako pár týždňov.

1. Komunikovať s verejnosťou tak, aby stúpala dôvera občanov v opatrenia, aby všetci boli zapojení do boja s pandemiou, a aby nedochádzalo k zbytočnému rozdeľovaniu spoločnosti. Zásadným predpokladom je rešpektovanie pribúdajúcich vedeckých poznatkov a vyhýbanie sa zľahčovaniu, či nepresnostiam v terminológii a interpretácii dát, ktoré vyvolávajú pochybnosti. Práve dôvera občanov v efektívnosť a opodstatnenosť opatrení je podľa odborných štúdií rozhodujúcim faktorom v boji s pandemiou.

2. Aktívne monitorovať epidemickú situáciu na regionálnej a lokálnej úrovni, nastavovať opatrenia nielen podľa aktuálneho stavu, ale aj podľa očakávaných trendov. Následne uplatňovať adekvátne opatrenia, akými sú frekventované testovanie ohnisk antigénovými testami, alebo výrazné obmedzenie mobility. Vytvoriť silnú verejne kontrolovanú analytickú štruktúru, ktorá bude situáciu počas pandémie priebežne vyhodnocovať pomocou všetkých dostupných dát.

3. Zásadne posilniť systémy vyhľadávania kontaktov a varovania, ktoré umožnia lepšie kontrolovať situáciu po plošnom testovaní a spomalia nástup eventuality následných epidemických vln. Podstatne zvýšiť kapacity RÚVZ a pripraviť systém ich ďalšieho posilnenia v prípade krízy, zaviesť samovyhľadávanie kontaktov prostredníctvom webformulárov a varovnej e-aplikácie, ktorá bude súčasťou štandardu využívaného vo viacerých európskych krajinách.

4. Posilniť kapacity testovania pomocou štandardizovanej PCR i celého spektra ďalších dostupných spoľahlivých metód. Zaviesť pravidelné testovanie ohrozených skupín a ohnisk. Zabezpečiť dostupnosť priebežného testovania zadarmo pre občanov, ktorí majú podozrenie na ochorenie COVID-19. Vytvoriť kritériá a pravidlá pre výber testovaných v prípade limitovanej kapacity a definovať potreby a harmonogram dobudovania ďalších kapacít (napr. testovanie všeobecnými lekármi).

5. Intenzívne komunikovať a koordinovať opatrenia s inými európskymi krajinami, najmä našimi susedmi tak, aby viedli k bezpečnému geografickému priestoru, v ktorom by mohli byť hranice otvorené. Preto je potrebné spoločne v čo najväčšej miere uskutočňovať kroky, ktoré sa preukázali ako úspešné v iných krajinách. Za mimoriadne dôležité považujeme aktívnu participáciu na klinických štúdiách zameraných na prevenciu či liečbu COVID-19, či už pod gesciou WHO alebo v bilaterálnej spolupráci s krajinami, kde tento výskum prebieha.

V prípade pripravovaného celoplošného testovania považujeme za veľmi dôležité správne komunikovať výsledky verejnosti, najmä v kontexte súčasného poznania o limitáciách testov a nespájať pojem infekčnosti s ich výsledkom. Považujeme za nutné držať sa odborných štúdií, ktoré odporúčajú preverovať výsledky PCR metódou.

Dôvera verejnosti môže byť významne ohrozená, ak bude celoštátne plošné testovanie systematicky interpretované ako jediná alternatíva k ešte výraznejším obmedzeniam mobility a cesta k rýchlemu uvoľneniu opatrení, pričom následne tieto očakávania nebudú môcť byť naplnené. Takisto je nevyhnutné, aby mimoriadna alokácia kapacít na plošné testovanie neoslabila ani počas tohto obdobia funkčnosť našich kľúčových nástrojov na dlhodobý boj s pandémiou - testovania metódou PCR a vyhľadávania kontaktov.

Za dôležité považujeme najmä systematickú aktívnu prípravu na budúci vývoj pandémie. Veríme, že komunikácia a postup založený na vedeckých poznatkoch bude viesť dlhodobo k väčšej dôvere obyvateľov Slovenska v opatrenia a k lepšiemu zvládaniu pandémie na Slovensku.

Celá naša spoločnosť sa musí pripraviť na to, že najbližšie týždne budú pre nás veľmi ťažké. Efekty nových opatrení neuvidíme hneď. Vývoj počtu infikovaných a ťažko chorých má veľkú zotrvačnosť. Čaká nás zaťažková skúška nášho zdravotníctva, ktoré nebolo v optimálnom stave ani pred pandémiou.

Je preto veľmi dôležité, aby sme si uvedomili, že my všetci spolu musíme urobiť pre zamedzenie šírenia maximum, čoho sme schopní. Nie kvôli vláde, či kvôli pokutám, ale kvôli sebe, svojim blízkym, kvôli celej našej spoločnosti. Nikto iný to za nás neurobí.